

EDITORIAL

No hi havia en nosaltres el més mínim propòsit ni la més lleu intenció de parlar o de criticar el Patronat de Cultura Catalana Popular, creat a França. No ens agrada entaular polèmiques estèrils i menys a l'exili, i entre compatriotes.

Havíem tingut esment a Mèxic de la formació de l'esmentat Patronat, al qual donàrem tota la importància que significava el fi que perseguia: l'assoliment d'un objectiu noble, declarant que era el que cercaven i el que movia els seus promotors, ço és portar a terme "una campanya de divulgació... entre les masses catalanes i forasteres... de coneixements elementals" — naturalment l'ensenyament del català — "al marge de tota opinió política o confessió religiosa"... Paraules i conceptes que són els exposats per ells.

Però ens arriben de tot arreu penoses i airades reclamacions. No podríem ni sabríem evitar la publicació d'unes lletres que ens han escrit, a més d'altres, dos destacats militants nostres, de gran responsabilitat, que ens honoraren amb haver acceptat, i esdevingut, corresponsals de "la humanitat" a Barcelona i a Montpeller; lletres que l'estimat lector trobarà inserides en les nostres planes.

Si bé és veritat, per raons òbvies, venen signades amb pseudònim, el cert és que si poguessim dir qui són ells, hom reconeixeria que procedeixen de fonts estimables, solvents i ben acreditades, pel seu prestigi i imparcialitat, i perquè traspuen l'opinió d'un fort nucli d'Esquerra Republicana de Catalunya que l'un representa a Catalunya —de gent nostra, dels de "pedra picada", podríem dir-ne, que restaren a la Pàtria o que hi han tornat—, i l'altre gaudeix a Montpeller de molta consideració i prestigi entre els homes principals, radicats a l'antiga ciutat que fou bressol de Jaume I.

Tenen raó, o no, els nostres corresponsals? És o no fonamentat el ressó que es fan de l'ambient que ells respiren, i copen, i tracten d'interpretar?

Què diu aqueix famós primer volum que acaba d'aparèixer del P.C.C.P., i què els ha posat tant inquiets i indignats? El tenim a la mà, i es titula "Morts a l'exili, vivents en la Història". Anirem a pams.

A la coberta posterior declaren els editors, parlant del problema de l'ensenyament i de l'educació de la joventut, que: "no és pas desfigurant els fets i ometent o deformant les informacions com pot resoldre's."

A la solapa primera afegeixen: "Importa, per damunt de tot, de restituir la veritat a les mistificacions; que es tracti de persones, de doctrines, de pedres commemoratives o de moviments socials. No altra cosa es proposa aquesta col·lecció, guiada per un desig de reparació i de claretat".

Acompleix amb aquests propòsits i finalitats, aqueix llibret? No, rodonament no. Exemples:

Comencem per la primera de les tres biografies contingudes en el volumet, la de Pompeu Fabra. De bell antuvi diguem que, sens ànim d'ofendre a ningú, ni menysprear l'esforç, el seu text no és propi per a "l'ensenyament de la joventut". El Mestre de l'Idioma Català hi és biografiat amb una barreja de conceptes i idees polítiques, propis per a gent madura. Entenem que els diners recaptats per assolir un determinant objectiu, no pot canviar-se sense advertir-ho als donants. No protestem per això —perquè tothom és lliure de fer el que vulgui—, només voldríem que fixessin més clar l'autèntic propòsit que els duu, per tal de saber on van i així es definirien, clarament, posicions i situacions.

Mestre Fabra fou un gran català que no es degué precisament i única al Partit d'Acció Catalana, al qual estava inscrit, segons declara l'obreta a la pàgina 27. Mestre Fabra fou un eminent filòleg, que era de Catalunya i de tots els catalans, i si col·laborà dintre del Govern de la Generalitat i acceptà el càrrec de President del Patronat de la Universitat autònoma, i catalanista, de Barcelona, ho feu, no "per patriotisme", com menyspreadorament diu l'autor anònim de la tendenciosa biografia, sinó perquè era la seva aspiració més anhelada —la de "catalanitzar-la" i fer-ne un centre de tot europeu—, i també perquè la Generalitat mai no va fer política de capelleta ni va a exigir cap claudicació, ni d'idees polítiques a cap dels seus col·laboradors. La Generalitat, i els fets no ho poden desmentir, representava a tots els catalans i a tots els partits, com correspon a una institució democràtica i liberal, i si Pompeu Fabra va acceptar aquella important comesa, fou també perquè estava compenetrat amb Catalunya i amb l'Institució cabdal del poble.

L'anònim autor afegeix que "per patriotisme també" va mantenir-se Mestre Fabra "al costat de la Generalitat durant la guerra civil i acceptà aleshores el càrrec de Director General d'Ensenyament en Català". És que vol suposar l'autor, o l'editor, que Mestre Fabra tenia veleïtats feixistes amagades, o que no era amb satisfacció, i adhesió i convicció política que estava treballant amb el Govern de la Generalitat en aqueixa feina tan volguda i estimada per ell?

I encara afirma l'escriptor anònim que "per patriotisme, per últim, (sic) s'exilia un dia amarg de febrer del 1939". Com pot fer-se al Mestre un greuge tant gran de dir que ho feu "per patriotisme, per últim", si era l'home que més abominava del militarisme i del franquisme, i més encara: era totalment incompatible amb Franco, el botxí, entre altres coses del catalanisme! O potser volia l'autor que Mestre Fabra s'hagués quedat a Barcelona? Amics d'Esquerra, lector pacient, no importa de quin partit siguís, us imagineu el

(Continua a la pàg. 2)

LLETRES DE CATALUNYA

COM SÓN VISTOS ELS QUE ENTREN I SURTEN

Admirem els exilats que van i venen de Catalunya posant en perill el seu benestar material i seguretat personal, per a continuar la lluita clandestina contra Franco. Comprenem també els qui hi tornen definitivament degut a l'enyorança o per problemes econòmics, o, a vegades, per motius de salut i fins també, simplement, perquè volen morir a la nostra terra.

No és tan comprensible, però, l'actitud d'altres exiliats que, sense cap motiu imperiós, entren i surten de Catalunya —naturalment amb el visat i consentiment de Franco— amb l'únic propòsit de fer turisme o per simple curiositat, i aleshores no pocs d'ells per tal d'exhibir la seva nova posició i fer negocis. No ho trobem bé, però no els critiquem, quan ho fan discretament i no ho consideren ells mateixos un mèrit.

Alguns d'aquests, tanmateix, han fet un gros exhibicionisme de la seva anada i tornada a Catalunya. Es tracta gairebé sempre de polítics fracassats que per tal de justificar-se s'anomenen "neutrals" de la nostra guerra contra la rebel·lió de Franco. També n'hi han de nous rics i d'uns quants aspirants a intel·lectuals.

La majoria hem vist que han sentit necessitat de fer declaracions públiques, explicar el per què del seu viatge, com volent posar sordina a la seva consciència intranquil·la, que els acusa de les seves constants claudicacions. Són els que no s'accontenten, no en tenen prou amb manifestar l'emoció natural de poder trepitjar novament terra catalana, de reveure la bellesa dels nostres paisatges o bé d'estar altra vegada en contacte amb familiars, amics i coneguts. Sembla que necessiten, a més a més, fer declaracions públiques respecte al progrés econòmic i convèncer gratuïtament els altres, del benestar social i de la llibertat que segons ells domina a casa nostra, on els catalans "no duen continuament un o dos policies al darrere". I encara afegeixen que, malgrat els seus de misèria, per un treball de deu, dotze o setze hores diàries, els nostres obrers gaudeixen ara d'una posició que "mai no haurien pogut somniar". Declaren que tot és de color de rosa i al·leguen que els que protesten són quatre desesperats de l'exili que no coneixen ni saben el que s'esdevé al nostre país.

Darrerament, en algunes de les revistes que rebem d'Amèrica, hem llegit una sèrie d'articles amb afirmacions en aquest sentit. Són veritablement grotesques, puix que els declarants descobreixen (sota la màscara, per exemple, de la lluita per la cultura o defensa de la llengua catalana), que en ells predomina, i els abrusa i els traeix, un esperit reaccionari, fins el punt de fer-los exhibir el seu conformisme amb el règim franquista. Ho diuen per a no fer-se sospitosos a Franco i poder tornar a entrar, sortir o romandre?

Entenc que fan una mala feina, car tot

(Continua a la pàg. 2)